

Overweging , zondag 2 april 2023

Gij die de stomgeslagen mond verstaat

In het lied “ Gij die de stom geslagen mond verstaat “ dat vandaag centraal staat en dat we straks zullen zingen , zeggen we : Wij zijn stervelingen met een “ stom geslagen mond “ en daardoor “ maken we geen wereld die in vrede is, met een nieuwe orde van gerechtigheid - “
Maar we zingen ook :

Wij roepen u de naam toe van een mens,
Jezus de zoon der mensen, uw geliefde.
Wij roepen u de naam toe van uw mens,
Israël, deze aarde, uw geliefde.

Zowel Jezus als Israël worden uw geliefde genoemd. Zoals Israël Gods model is voor deze aarde, voor ons allen, zo is Jezus de zoon, staande in de traditie van Israël, degene die ons heeft laten zien wat echt leven is.

Jezus wordt hier niet Zoon van God genoemd, maar de zoon der mensen, uw geliefde. Hij heeft volbracht alle gerechtigheid. Zoon der mensen wil eigenlijk zeggen “ de mens zoals hij zou moeten zijn “. Wij mensen zouden eigenlijk allemaal zo moeten zijn. Want wij leven in U voort, ook al zijt Gij voorbij gegaan. “ Wij zijn met U bekleed, uw licht is mijn bloed, mijn lichaam is uw dag “
Daarom zingen we ook :

Gij die dit woord ons in gegeven hebt,
een bron van kracht en moed en zeker weten.
Gij die het licht in ons geschapen hebt:
dat niet de duisternis ons overmeestert

Hoe kunnen wij mensen worden, zoals deze mensenzoon, mensen die een wereld maken in vrede en gerechtigheid, die doen wat goed is, recht en elkaar bevrijden die het woord laten horen en het licht laten schijnen ? Deze bede in het lied is een opdracht aan ons: luister naar elkaar, wees niet doof voor elkaar, wees niet doof voor de armen, voor iemand die iets nodig heeft. En: luister naar wie opgesloten zit omdat hij bang ergens voor is , spreek een woord dat bemoedigend is; spreek een woord van troost dat iemand, al is het een klein beetje, uit de angst kan tillen en til zo ook jezelf uit angst en benauwenis. Luisteren naar elkaar is dan

luisteren naar de verhalen van de ziel, die vertellen over gebrokenheid, mislukking, onvermogen, knopen in het leven, onvoltooidheid, teleurstelling en verdriet, ieders levensverhaal.

Het verhaal in de lezing van vandaag over de genezing van de doofstomme vertelt daar eigenlijk ook over. Een doofstomme man wordt bij Jezus gebracht. Jezus neemt de doofstomme apart, raakt hem intens aan, heel fysiek. En het lijkt alsof deze mens door aanraking van Jezus tot zichzelf komt.

Hij wordt - nadat Jezus heeft gezegd " Effata, Ga open " - de mens die hij in wezen zou moeten zijn. De omstanders herkennen nu de Mensenzoon zoals in de profetische woorden van Jesaja is voorzien. In de simpele woorden van dit verhaal wordt niet alleen het wezen van God zichtbaar, maar ook dat van de mens: namelijk het wezen van de liefde. Want in iedere mens wenkt de goddelijke liefde als een kostbaar geheim dat met diepe eerbied en verwondering benaderd kan worden. Het is het licht in ieder van ons geschapen en het woord in ieder van ons gegeven. God is de liefde die in iedere mens om een antwoord vraagt en zichtbaar wil worden in zijn doen en laten. Zij is het geheim en het wezen van de humaniteit, van ons mens zijn.

Etty Hillesum zegt in een van haar boeken: Waar komt het op aan? Dat is een stukje van jou in onszelf, God. En misschien kunnen we er ook aan meewerken jou op te graven in de geteisterde harten van anderen. Gebeurt dat ook niet bij de doofstomme in ons evangelie? Jezus die een stukje van het goddelijke, het licht dat in hem geschapen is, in deze man tevoorschijn haalt. " Want Hij is het die het verloren kind schreiend zoekt en vindt, die het leven zelf uit de dood opdelft ". Als je tot jezelf gekomen bent en het licht in jou kan gaan schijnen, weet je dat je niet op jezelf kunt blijven. Stom en sprakeloos, maar dat een zinvol bestaan alleen een gedeeld bestaan kan zijn. Alles en iedereen is wezenlijk met elkaar verbonden. Hier en nu zijn we ieder ogenblik gedragen door Liefde die groter is en dieper reikt dan waar wij met ons verstand bij kunnen. Dat is het geheim van ons mens zijn dat we delen met iedere mens en iedere vorm van leven. We zijn elkaar dan ook in de eerste plaats respect verschuldigd. Liefde is de grondtoon van de schepping en daarom ook de grondtoon van ons eigen bestaan. " Heb God lief met alles wat je bent en je naaste als jezelf ", zegt het grootste gebod., Maar we zouden daar ook aan toe kunnen voegen zoals in de laatste zin van het lied: " heb de aarde lief als jezelf, want de aarde dat zijn wij. Voortgebracht door hetzelfde wonder van het leven, gedragen door dezelfde kracht van de liefde ". Deze aarde, uw geliefde.

De toekomst van het christendom en onze aarde kan alleen in de Liefde liggen. Niet als een goedkoop sentiment maar als het doorleefde verlangen om goed te doen, een wereld maken in vrede en een nieuwe orde van gerechtigheid, een leefbare aarde met toekomst voor onze kinderen. Ook wanneer daar een prijs voor moet worden betaald. Want als het crisis is, als het tegenzit, doet het pijn, voor iedereen. Echte verantwoordelijkheid nemen kost wat. Dan komt het er op aan dat je het leed erkent, er niet voor wegrent of eroverheen bluft. Je eigen leed, en dat van de ander, of dat nu leed in de stad is of in de provincie. Dan is bijvoorbeeld een politicus een goede politicus, wanneer hij iemand is die alles geeft voor zijn kiezer, het publieke belang wil dienen, en die toegeeft dat dat pijn doet. En een goede kiezer, die gaat niet alleen voor de winnaar. Zo ziet de columnist Iris de Graaf dat vandaag in haar column in het NRC “ Zelfs in deze lijdenstijd lijkt verlies geen pijn te doen “

Liefde en solidariteit blijven de bron, het wezen en bestemming van ons bestaan. Ze zijn het Goddelijk geheim dat ieder mens in zich draagt. Ze worden zichtbaar in ieder kwetsbaar mensenkind. Zoals ze vandaag ook zichtbaar zijn in de ogen van iedere pasgeboren baby, ook in de Oekraïne en ook in Rusland.

Hoe dat werkt las ik in een verhaal van de bekende Nederlandse rabbijn Abraham Soetendorp, geboren in de tweede wereldoorlog : Hij vertelde een verhaal over de tijd dat hij in de oorlog een baby was :

„Er was de dag ervoor een razzia gehouden in Amsterdam-Oost, waar wij woonden. Onze voordeur was opengebrouwen door een SS-officier met handlangers. Mijn vader had naar mijn moeder gekeken en gezegd: ‘Te laat.’ De koffers stonden al gepakt klaar. Volgens mijn vader liep de SS’er toen naar het wiegje waar ik in lag, drie maanden oud. Hij boog zich over mij heen en zei na een kort moment: ‘Schade dass er ein Jude ist.’ Mijn vader antwoordde: ‘Gelukkig dat hij een Jood is, want wat er ook met hem zal gebeuren, hij zal nooit opgroeien als het kind van moordenaars.’ Daarop sloeg de SS-officier hem in het gezicht en schreeuwde: ‘Dreckjuden!’ Tegen de mensen om hem heen verkondigde hij: ‘Deze mensen zijn zo vies, wij kunnen ze nu niet vastpakken.’ Tegen mijn ouders zei hij: ‘Was je, wij komen morgen terug.’ Hij wist natuurlijk dat ze dan zouden ontsnappen. Mijn vader zei tegen mij: ‘En vergeet nooit, mijn jongen, er stonden tranen in de ogen van de SS-officier en deze tranen hebben ons leven gered.’ „Er was iets gebeurd”, zegt de rabbijn. „Die SS-officier was helemaal geïndoctrineerd. Toch kwam er in die duisternis een verandering, een verandering van het hart. En daarom ben ik nu hier.” Die officier kreeg eigenlijk te horen “Effata “, ga open en

kom tot inkeer.

“Ga open”: het openen van de oren betekent voor de joden zoveel als: luisteren naar het woord van God. Een genezingsverhaal zoals dit is vaak een vooraf - beelding van het grote verrijzenis verhaal: het graf dat open gaat, de mens die opstaat uit lijden en dood. Het verhaal van Jezus Christus en het verhaal van het christendom verwijst voortdurend naar dit wonder: dat gesloten deuren kunnen geopend worden, dat mensen die in zichzelf opgesloten zitten uit zichzelf kunnen breken. Het was ook deze Liefde waarmee Jezus mensen in hun kracht zette. Effata, ga open zei hij dan. Hij wist dat dezelfde Liefde in iedere mens wenkt en dat het ieder gegeven is waarachtig en integer te leven. Daarom had hij vertrouwen in de mens en riep in woord en daad op tot datzelfde vertrouwen in eigen mogelijkheden. Het was Liefde die Jezus tot het uiterste geleefd heeft. Het was Liefde waarmee hij de angst voor de dood trotseerde. Het gaat dan ook over solidariteit : Laat ik me raken of sluit ik me af ? Kom ik op voor de waardigheid van een ander of zwijg ik ? Hij zei niet : je bent tot weinig goeds in staat dus doe maar braaf wat je geleerd en gezegd is. Hij zei : als je gelooft dat het mogelijk is zal je opstaan uit wat je gevangen houdt, stom geslagen heeft. Dan zal er opstanding zijn en kan je waarachtig leven.

Een psychotherapeute verwoordde het als volgt : “Mijn visie is dat wij allemaal in de kern iets van God in ons hebben en dat onze bestemming is gelegen in het realiseren van die Kern. Het geluk , in welke vorm dan ook, is te vinden in jezelf, in het hier en nu, hier op aarde. Hier vind je als mens je bestemming, hier deel je het leven met je medemensen, dit is de plek voor de liefde. Maar door je ogen te richten op de hemel of terug te kijken naar een paradijselijk verleden , word je blind voor het hier en nu. ` Zoek het koninkrijk in jezelf, in het hier en nu`.

“ Want Gij zult ons maken tot uw evenbeeld, niet meer beklemd en verdeeld, één en gekend en bevrijd, eindelijk mens “ . Zo zingen wij. En zo kunnen wij ,“stomgeslagen stervelingen “, mensen worden in wie het woord levend wordt en het licht gaat schijnen. Vandaag klinkt ook voor ons “Effata, ga open “ . Alsof iemand ons bij naam en toenaam heeft geroepen. Dan zullen wij opstaan en open gaan. Dan zullen wij leven, want ook nu weer gaat het Pasen worden. Zo moge het zijn.

Kees Swan, Palmzondag 2023